

Handläggare: Kerstin Sjösvärd
Telefon: 08 508 33 594

Till
Utbildningsnämnden 2009-06-11

Vård och omsorgscollege - ett gemensamt projekt för Stockholms läns landsting och Stockholms stad

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar följande:

1. Utbildningsförvaltningen överlämnar genomförd förstudie ang. införande av vård- och omsorgscollege till utbildningsnämnden.
2. Utbildningsnämnden beslutar att den 1 juli 2009 starta ett tvåårigt projekt "Vård- och omsorgscollege Stockholm" tillsammans med Stockholms läns landsting, stadsledningskontoret och äldreförvaltningen utifrån de förslag som lämnats i förstudien.

Thomas Persson

Direktör

Lars Brandt

Avdelningschef

Sammanfattning

Utbildningsnämnden gav den 15 januari 2009 utbildningsförvaltningen i uppdrag att genomföra en förstudie angående möjligheten att starta ett vård- och omsorgscollege i Stockholm och att återkomma till nämnden om fortsatt hantering. De ämnesområden och frågeställningar som har belysts under förstudien är kartläggning av utbildningsanordnare och studerande inom omvårdnadsprogrammet i staden och länet, kompetensutveckling för anställda, befolkningsutveckling, resursbehov och arbetsmarknad inom vård och omsorg samt utvecklingsområden inför fortsatt planering och utbyggnad av omvårdnadsutbildning. Förstudiens resultat redovisas i bilaga.

Sammanfattningsvis kan sägas att Stockholms utbildning inom vård och omsorg behöver utvecklas för att svara mot de kompetensbehov som finns.

Under förstudien har också ett utvecklingsarbete bedrivits på Kungsholmens gymnasium samt planering av påbyggnadsutbildning för barnundersköterskor vid Åsö gymnasium.

Deltagande i arbetet har varit personalstrategiska avdelningen vid Stockholms läns landsting, personalstrategiska avdelningen vid stadsledningskontoret, äldreförvaltningen samt gymnasie- och vuxenutbildningsavdelningarna vid utbildningsförvaltningen i Stockholms stad. Arbetet har letts av en styrgrupp med representanter för de samverkande parterna och genomförts av projektledare och projektmedarbetare.

Bakgrund

Bakgrunden till beslutet att genomföra en förstudie om möjligheterna att starta ett vård- och omsorgscollege var det utvecklingsarbete mellan Stockholms stad och Stockholms läns landsting som har växt fram för att skapa bättre samverkansformer mellan vård- och omsorgsverksamhet och utbildning samt de prognoser som visar på det ökande behovet av kompetens inom vård och omsorg i Stockholm. Utgångspunkten för samverkan har varit konceptet "Vård och omsorgscollege (VO-college)" som Sveriges kommuner och landsting (SKL) har utvecklat. I uppdraget ingick också att komma med förslag till hur ett fortsatt samarbete om vårdutbildning i Stockholm kan se ut.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom vuxenutbildningsavdelningen och gymnasieavdelningen i samverkan med stadsledningskontoret, äldreförvaltningen och Stockholms läns landsting. En förstudie har genomförts vilket redovisas i bilaga.

Ärendet

SKL:s projekt Vård- och omsorgscollege

Den första juni 2006 bildades ett nationellt råd för projektet Vård- och omsorgscollege. Medlemmar i rådet är Sveriges kommuner och Landsting, Kommunal, Vårdföretagarna, Vårdförbundet och KFS. VO-college är en samverkansform för utbildningar inom vård och omsorg som skapar en struktur för lärande i samarbete med arbetslivet på regional nivå. Syftet med samverkansformen är bland annat att möta verksamhetens behov av adekvat kompetens, öka volymen omvårdnadsutbildade kvalitativt och kvantitativt, erbjuda

attraktiva utbildningar, utgöra en rekryteringsbas för att öka flexibilitet för individen och marknadsföra yrken inom vård och omsorg. Validering ryms också inom samverkansformen.

Det nationella rådets arbetsuppgifter är att skapa ett nationellt erkännande genom certifiering, ta fram kvalitetskriterier och utveckla en metod för certifiering samt att främja erfarenhetsutbyte. Regionerna ska utgöra en gemensam resurs som säkrar samverkan mellan utbildningsanordnare och arbetsliv inom vård och omsorg. En region kan satsa på specialinriktningar av utbildningen. På regional nivå för man en dialog kring kriterierna för lokala VO-College, men nationella rådet certifierar. Kvalitetskriterierna innebär bland annat att arbetsgivarparterna är i majoritet i de olika samverkansorganen, att man har särskilda avtal för samverkan, infrastruktur, praktikplatser, handledning, att utbildningarna är utformade utifrån ett hälsoperspektiv m.m. Kriterier för lokala VO-College handlar om jämställdhet och mångfald, kreativ och stimulerande arbetsmiljö och lärformer och arbetssätt som förbereder för arbetslivet, bl.a. sammanhållen skoldag. VO-college är ett skyddat varumärke som endast får användas när kvalitetskriterierna är uppnådda och en certifiering är genomförd.

Under förstudien har samverkansparterna diskuterat hur en regional ansökan till VO-College kan se ut för Stockholms del. Stockholms stad och Stockholms läns landsting utgör en stor del av stockholmsregionen och har möjligheter att tillsammans starta ett regionalt VO-College.

Resurs- och kompetensbehov inom vård och omsorg

Eftersom behovet av arbetskraft är relativt stort i Stockholm jämfört med övriga landet råder det över tid brist på kompetent arbetskraft inom landstingsdriven och kommunalt driven vård och omsorg. När de stora kullarna 40-talister går i pension kommer behovet av kompetent personal att accentueras ytterligare.

Inom stadens äldreomsorg finns för närvarande tillräckligt många anställda, men eftersom kompetenskraven har höjts under de senaste c:a tio åren har en mycket hög andel av dem, kanske nära hälften, stora brister i kompetensen. Under vissa perioder har man inom äldreomsorgen tvingats anställa personal som inte har tillräcklig kompetens för arbetet och som har bristfälliga kunskaper i svenska. I kombination med att ökade krav ställs på kommunikativ kompetens, förmåga till dokumentation m.m. har detta lett till ett stort behov av språk- och kompetensutveckling av befintlig personal. Förutom behovet av generell kompetens finns det ett stort behov av spetskompetens inom exempelvis demensvården.

Andelen barn i befolkningen ökar samtidigt som de utbildade barnsköterskorna inom landstingsvården pensioneras och reguljär utbildning inom området saknas.

Andra exempel på områden där behoven av både bas- och spetskompetens ökar är den psykiatriska vården och omsorgen om personer med funktionsnedsättningar.

Vård- och omsorgsutbildning i Stockholm idag

Under en längre tid har stark kritik framförts från arbetsgivare inom vård och omsorg på det studie- och arbetslivsförberedande omvårdnadsprogrammet inom ungdomsgymnasiet som inte anses leva upp till de krav som arbetslivet ställer. Programmet har heller inte lyckats locka till sig tillräckligt många sökande för att försörja arbetsmarknaden. Från att tidigare ha varit en gymnasielinje med hög status har det blivit ett program som inte är ett förstahandsval. Andelen ungdomar som genomför utbildningen och erhåller slutbetyg är också mindre än inom många andra program. Bland sökande till vuxenutbildningen finns ett relativt stort intresse för omvårdnadsprogrammet, men eftersom de som har slutbetyg från ett annat gymnasieprogram inte har prioriterats har många av dessa inte kunnat beredas plats.

Det är ur detta perspektiv mycket angeläget att den samverkan som utvecklats mellan Stockholms stad och Stockholms läns landsting kan fortsätta så att de c:a 3 000 personer som finns inom reguljär gymnasie- och vuxenutbildning blir minst dubbelt så många och att fler av dem som utbildas uppnår målen för utbildningen.

På grund av den höga andel anställda i staden som saknar utbildning inom omsorgen utgör uppdragsutbildningen ett viktigt inslag i vuxenutbildningen. Det har under en lång tid genomförts många kompetensutvecklingsprojekt och uppdragsutbildningar som syftat till att de anställda uppnår grundläggande krav för arbete inom omsorgen. Exempel på genomförda och pågående projekt är Lys, kompa, funka, grundutbildningar i Kompetensfondens regi, Kravmärkt yrkesroll, Carpe och SpråkSam.

Utvecklingsområden för vård- och omsorgsutbildning

Kraven på ökad kvalitet i vård och omsorg, men även de sökandes intressen förändrar utbildningarna. Förutom traditionellt viktiga krav på kunskaper i exempelvis hygien, hälsa, sjukdomar, etik, social omsorg, omvårdnad, människan socialt o kulturellt m.m. erbjuds nu kurser i pedagogiskt ledarskap, demens, dokumentation, men också i vårdarsång och trädgårdsskötsel. Social kompetens, bemötande samt språklig kompetens är ständigt efterfrågat både av arbetsgivare, patienter/brukare, anhöriga samt av de myndigheter som övervakar kvalitet inom vård och omsorg. En tydlig tendens är också att ett pedagogiskt förhållningssätt är viktigt för framtidens omsorg.

I det fortsatta projektarbetet utgör frågor som omvärldsorientering, hälsoperspektiv, stärkt elevinflytande, entreprenöriellt lärande, informations- och kommunikationsteknik, språkutvecklande arbetssätt, lärlings- och spetsutbildning viktiga delar för att höja nivån och stärka attraktiviteten för utbildningarna.

Omvårdnadsprogrammet på Kungsholmens gymnasium

Idag genomförs omvårdnadsprogrammet i samverkan med Sophiahemmets högskola som ansvarar för undervisningen i alla karaktärsämnen. Under förstudien har diskussioner förts med Kungsholmens gymnasium och Sophiahemmet om att vidareutveckla konceptet. En enkät bland elever har påbörjats och intervjuer med både lärare och elever pågår för att se på vilket sätt man kan gå vidare. I höstens arbete kommer kontakt tas även med Tensta gymnasium för samverkan och utvecklingsarbete inom vård- och omsorgscollege.

Barnundersköterskeutbildning

De förberedande samtal som har förts under ett par år mellan Stockholms läns landsting och utbildningsförvaltningen om tillskapandet av en påbyggnadsutbildning för undersköterskor mot barnsjukvård har tagit fastare form under förstudien. Arbetet påbörjades på uppdrag av utbildningsnämnden (dnr 07-421/1360:2) Utformande av kursmål och kursplaner är påbörjat och under förutsättning att erforderliga beslut inom nya yrkeshögskolan fattas är siktet inställt på kursstart HT 2010.

Äldrehälsopedagog

Under hösten planeras samverkan med äldreförvaltningen för att undersöka förutsättningarna för en spetsutbildning inom äldreomsorg med arbetsnamn "äldrehälsopedagog".

Förändringar i ramverk som påverkar utbildningen

I regeringens förslag till ny gymnasieskola byter omvårdnadsprogrammet namn till vård- och omsorgsprogrammet. I propositionen – En ny gymnasieskola (2009) uppdrar regeringen åt Skolverket att inom ramen för det nya programmet utreda mer om former och innehåll för inrättande av så kallade nationella programråd. Det ligger i linje med den struktur för kvalitetssäkring som utformats inom Vård- och omsorgscollege. I remissen föreslås de nationella programråden ha en bred representation med företrädare från bland annat avnämare, fackliga organisationer och statliga myndigheter som ansvarar för denna del av verksamheten.

Regeringen beslutade i november 2007 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att lämna förslag på en nationell strategi för kompetensförsörjning inom

den kommunalt finansierade vården och omsorgen om äldre kvinnor och män. Utredningen antog namnet Yrkeskrav i äldreomsorg. Betänkandet *I den äldres tjänst* (SOU 2008:126) överlämnades i december 2008 och man beräknar att den remitteras till lagrådet under hösten 2009. Utredningen föreslår enhetliga kriterier för yrkeskompetens, kompetensintyg samt yrkesbenämningar för omsorgspersonal som arbetar inom kommunernas omsorg och vård för äldre samt förslag till hur kompetensbehovet inom sektorn ska kunna tillgodoses. Utredaren har också analyserat behovet av att utveckla vidareutbildningar och karriärvägar inom området. Målgruppen är definierad som de som idag i huvudsak har anställningstitlar som undersköterska, vårdbiträde och liknande inom kommunalt finansierad omsorg och vård för äldre. De förslag som framförs i utredningen innebär en mycket omfattande uppgift för utbildningsansvariga framför allt inom kommunal vuxenutbildning.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att den förstudie som har genomförts övergår i projektet Vård- och omsorgscollege Stockholm enligt de utvecklingsområden som nämnts ovan. Projektets samverkansparter bildar styrgrupp. Kostnaderna för projektet, som huvudsakligen utgörs av projektledare, delas mellan Stockholms läns landsting och Stockholms Stad. Förvaltningen återkommer till utbildningsnämnden med löpande rapporter. Inom Stockholms läns landsting återrapporteras till produktionsutskottet och FoUU-utskottet löpande

Utbildningsnämnden föreslås besluta att:

- Utbildningsnämnden beslutar att den 1 juli 2009 starta ett tvåårigt projekt "Vård- och omsorgscollege Stockholm" tillsammans med Stockholms läns landsting, stadsledningskontoret och äldreförvaltningen utifrån de förslag som lämnats i förstudien

Bilagor

Lägesanalys av omvårdnadsutbildning i Stockholms län och stad